Poradenské služby v MŠ v novém rámci: Jak nastavit odpovědnost, program i dokumentaci

Mgr. Veronika Machurková

Mateřské školy nově musí poradenské služby nejen zajišťovat, ale také jasně popsat a doložit. To, co bylo dosud často přirozenou součástí praxe, teď vyžaduje systém, odpovědnosti i základní dokumentaci. Jak tuto změnu uchopit, aby nepřinesla zbytečnou administrativu, ale naopak větší přehled a jistotu v každodenní práci?

Novela školského zákona, která vstoupila v platnost na začátku tohoto roku, poprvé explicitně ukládá mateřským školám **povinnost zajišťovat poradenské služby**. Dosud to byl prostor, v němž některé školky přirozeně fungovaly, ale zákon mlčel. Teď mlčet přestal. A spolu s tím přišel požadavek, aby ředitelka tuto praxi zorganizovala, pojmenovala a doložila vnitřním předpisem.

Tento článek si neklade za cíl podat paragrafový rozbor novely. Chce místo toho odpovědět na otázky, které si ředitelky a učitelky v mateřských školách nejčastěji kladou: Co přesně musíme zajistit? Kdo to má dělat? Co napsat do dokumentu? A co z toho děláme již dnes, aniž bychom to tak pojmenovávaly?

Co se změnilo a proč

Abychom pochopili, co novela přináší, je užitečné vědět, jak to fungovalo dříve. Do konce roku 2025 upravovala poradenské služby ve školách především vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních. Ta však mateřské školy explicitně nezmiňovala: povinnost zřídit školní poradenské pracoviště a v jeho rámci zajistit činnost výchovného poradce a školního metodika prevence měly základní a střední školy. Mateřské školy stály mimo tento systém, a to i přesto, že v praxi mnoho z toho, co poradenské pracoviště v ZŠ dělá, v různé míře zajišťovaly také.

Od 1. ledna 2026 se situace změnila. Tzv. velká novela školského zákona (zákon č. 267/2025 Sb.) spolu s vyhláškou č. 306/2025 Sb. zakotvila povinnost zajišťovat poradenské služby přímo ve školském zákoně a nově ji vztáhla i na mateřské školy. Odpovědnost za jejich zajištění nese ze zákona ředitelka.

Zásadní je přitom jeden rozdíl oproti základním školám: mateřské školy s touto novou povinností **nezískaly žádnou odpovídající institucionální podporu**. Nevzniká jim povinnost zřídit školní poradenské pracoviště, nejsou povinně ustavovány funkce výchovného poradce ani školního metodika prevence. Zákon říká, že poradenské služby v MŠ zajišťují zpravidla učitelky určené vnitřním předpisem ředitelky, a volitelně se na nich mohou podílet také psycholog, speciální pedagog, školský logoped nebo sociální pedagog. Jak si s tím škola poradí, záleží do značné míry na ní samotné.

> **Pedagogicko-psychologické poradny mají nově stanovenou spádovost a musí mateřským školám ve svém obvodu zajistit metodické vedení.**

Načasování změny přitom pro některé nebylo šťastné. Povinnost vstoupila v platnost **od 1. ledna 2026**, tedy uprostřed rozběhnutého školního roku, nikoliv od jeho začátku. Školy, které se na změnu nestihly připravit, se ocitly v situaci, kdy musely vnitřní předpis

a program poradenských služeb tvořit za pochodu. Pozitivní zprávou je, že systém přináší i novou oporu: pedagogicko-psychologické poradny mají **nově stanovenou spádovost** a jsou povinny poskytovat mateřským školám ve svém obvodu metodické vedení při zajišťování poradenských služeb. Tento kontakt se spádovou PPP může být pro mnohé paní ředitelky cenným výchozím bodem.

Co je třeba konkrétně zajistit?

Vyhláška č. 72/2005 Sb. ve znění účinném od 1. ledna 2026 vymezuje, na co mají být poradenské služby v mateřské škole zaměřeny. Výčet není překvapivý: jde o podporu vzdělávání dětí včetně dětí se speciálními vzdělávacími potřebami, spolupráci s jejich zákonnými zástupci, prevenci rizikového chování a spolupráci se školskými poradenskými zařízeními. Rozsah poskytovaných služeb přitom zákon **nestanovuje plošně**, ale váže jej na počet dětí a jejich vzdělávací potřeby v konkrétní škole. Malá venkovská školka s dvaceti dětmi tedy nemusí mít stejně rozsáhlý systém jako velká městská MŠ se čtyřmi třídami a vysokým podílem dětí se SVP.

Konkrétní povinnosti ředitelky lze shrnout do tří oblastí.

První je **personální zajištění**. Ředitelka musí vnitřním předpisem určit, která učitelka nebo které učitelky budou poradenské služby v MŠ zajišťovat. Zákon nestanoví, že tato osoba musí mít speciální kvalifikaci, ale logicky se nabízí učitelka, která má **zkušenosti s prací s dětmi se SVP**, s komunikací s rodinami v náročných situacích nebo se vzděláváním v oblasti speciální pedagogiky či prevence. Volitelně se na poskytování poradenských služeb může podílet také školní psycholog, speciální pedagog, školský logoped nebo sociální pedagog, pokud je škola zaměstnává nebo s nimi spolupracuje externě.

> **Ve většině mateřských škol jsou poradenské služby každodenní praxí, novela tuto povinnost pojmenovává a požaduje její doložitelnost.**

Druhou oblastí je **program poradenských služeb**. Jde o dokument, který ředitelka vydává jako vnitřní předpis školy a který popisuje, jak jsou poradenské služby v dané MŠ organizovány: kdo je zajišťuje, v jakém rozsahu, jak probíhá spolupráce s poradenskými zařízeními a jak škola přistupuje k prevenci rizikového chování. Zákon nepředepisuje přesnou formu ani rozsah tohoto dokumentu, což je výhodou pro školy, které si jej mohou nastavit přiměřeně svým potřebám, ale zároveň výzvou pro ty, které neví, kde začít.

Třetí oblastí je **dokumentace**. Škola je povinna vést záznamy o poskytovaných poradenských službách. To neznamená psát obsáhlé zprávy ke každému rozhovoru s rodičem, ale mít doloži-

Poradenské služby krok za krokem

Následující postup není univerzálním návodem, který by pasoval na každou školku stejně. Je to spíše rámec, od něhož se lze odrazit a který si každá ředitelka přizpůsobí velikosti školy, složení týmu a potřebám dětí.

Krok 1: Zmapovat, co škola již dělá
Prvním a nejdůležitějším krokem je audit stávající praxe. Ředitelka by si měla položit několik konkrétních otázek: S jakými poradenskými zařízeními škola spolupracuje a jak tato spolupráce probíhá? Kdo se v týmu přirozeně věnuje dětem se SVP a jejich rodinám? Jak škola postupuje, když učitelka zaznamená u dítěte znaky ohrožení nebo rizikového chování? Jak jsou tyto situace dokumentovány?
Odpovědi velmi často ukážou, že škola toho dělá více, než si myslí. Zároveň odhalí místa, kde praxe buď chybí, nebo funguje nahodile a závisí na osobní iniciativě jedné učitelky bez systémového zázemí.

Krok 2: Určit odpovědnou osobu
Zákon nevyžaduje vznik nové funkce, ale vyžaduje, aby ředitelka vnitřním předpisem určila, kdo poradenské služby v MŠ zajišťuje. Tato osoba **nemusí mít speciální kvalifikaci**, ale měla by mít přehled o dětech a rodinách, zkušenost s komunikací v náročných situacích a ochotu se v tématu dále vzdělávat.
V menších školkách může jít o ředitelku samotnou, ve větších školách je vhodné tuto roli svěřit zkušené učitelce, ideálně s dalším vzděláním v oblasti speciální pedagogiky, prevence nebo poradenství. Tam, kde škola spolupracuje s externím psychologem nebo speciálním pedagogem, je vhodné jejich roli v programu poradenských služeb také pojmenovat a popsat.

Krok 3: Zpracovat program poradenských služeb
Program poradenských služeb je klíčovým dokumentem, který zákon vyžaduje. Jeho forma není předepsána, obsah však ano: měl by popisovat, jaké poradenské služby škola poskytuje, kdo je zajišťuje, jak probíhá spolupráce s PPP, SPC a případně s dalšími institucemi, a jak škola přistupuje k prevenci rizikového chování.
Právě prevence rizikového chování bývá v MŠ nejméně uchopená. Dobrým východiskem je vycházet z konkrétních situací, jež se ve škole reálně vyskytují: konflikty mezi dětmi, podezření na zanedbávání, obtížná rodinná situace. Program by měl popisovat, jak škola v takových situacích postupuje, na koho se obrací a **jak o tom vede záznamy**. Rozsáhlý minimální preventivní program po vzoru základních škol MŠ nepotřebuje, ale základní postup by mít měla.

Krok 4: Nastavit dokumentaci
Dokumentace poradenských služeb nemusí být obsáhlá, ale musí existovat. Praktickým řešením jsou **jednoduché šablony**: záznam o konzultaci s rodičem, záznam o spolupráci s poradenským zařízením, přehled dětí se SVP a opatření, která jsou pro ně nastavena. Důležité je, aby dokumentace byla přehledná, aktuální a dostupná pro případ kontroly.

Krok 5: Navázat spolupráci se spádovou PPP
Nová spádovost pedagogicko-psychologických poraden je příležitostí, které stojí za to využít. Spádová PPP má nově povinnost poskytovat metodické vedení mateřským školám ve svém obvodu, což v praxi může znamenat konzultaci při tvorbě programu poradenských služeb, podporu při práci s konkrétním dítětem nebo vzdělávání pro učitelky. Ředitelka, která dosud s PPP spolupracovala jen při vyšetřování dětí, může tento kontakt rozšířit a využít ho jako systémovou oporu.

telný přehled o tom, jaké služby škola poskytuje, s kým spolupracuje a **jak postupuje v konkrétních případech**, zejména u dětí se SVP a u situací vyžadujících součinnost s orgány veřejné moci.

Zvláštní pozornost si zaslouží oblast **prevence rizikového chování**. Ta má v systému školního poradenství svou vlastní logiku, své standardy kvality a svou síť externích realizátorů. Pro základní a střední školy je relativně dobře zmapovaná, pro mateřské školy je to do značné míry nové území. Přitom předškolní věk není z hlediska rizikového chování neutrální: agresivita mezi dětmi, šikana v zárodku, zanedbávání nebo ohrožení v rodině jsou témata, s nimiž se učitelky setkávají, aniž mají vždy jasný rámec, jak postupovat. Právě zde může být program poradenských služeb skutečně užitečným nástrojem, nikoliv jen formálním dokumentem.

Co se mění v praxi?

Když učitelka řekne ředitelce, že přece poradenské služby dělají pořád, měla by v podstatě pravdu. Spolupráce s pedagogicko-psychologickou poradnou nebo speciálně pedagogickým centrem, podpora dětí se SVP, citlivý rozhovor s rodiči, kteří si nevědí rady s chováním svého dítěte, doporučení k odbornému vyšetření: to vše je ve většině mateřských škol **běžnou součástí každodenní praxe**.

Novela tuto praxi nemění. Pojmenovává ji, ukládá ji organizačně zajistit a **požaduje, aby byla doložitelná**. Právě tady tkví rozdíl mezi tím, co mnoho školek dělá, a tím, co zákon nově vyžaduje: nikoliv změna obsahu, ale změna formy a vědomosti, s níž se k poradenské roli přistupuje.

Riziko nespočívá v tom, že by MŠ musely budovat něco zcela nového. Spočívá v tom, že školy, jež dosud fungovaly intuitivně a neformálně, mohou mít problém právě s formální stránkou: s tím, že nemají písemně určeno, kdo poradenské služby zajišťuje, nemají program poradenských služeb jako

dokument a nevedou žádnou dokumentaci. Při případné kontrole České školní inspekce přitom nestačí říct, že to děláme: musí to být vidět.

Na co si dát pozor

Při zavádění poradenských služeb do praxe se objevuje několik opakujících se chyb, které stojí za to pojmenovat předem.

Záměna formy za obsah

Největším rizikem je situace, kdy škola vytvoří formálně bezvadný dokument, který však neodráží skutečnou praxi. Program poradenských služeb sepsaný přes víkend podle šablony stažené z internetu, aniž by za ním stála reálná dohoda v týmu, je sice doložitelný, ale při hlubší kontrole ČŠI nebo v první náročné situaci s ohroženým dítětem se ukáže jako prázdný. Dokument má popisovat praxi, ne nahrazovat ji.

Přetížení jedné osoby

Tam, kde poradenské služby stojí na jedné učitelce bez podpory vedení a bez jasného vymezení role, je systém křehký. Pokud tato učitelka odejde nebo onemocní, služby se rozpadnou. Ředitelka by měla zajistit, aby **odpovědnost byla sdílená**, role jasně popsaná a aby určená učitelka měla pro svou práci čas, podporu a prostor k dalšímu vzdělávání.

Podceňování prevence rizikového chování

Prevence rizikového chování bývá v MŠ vnímána jako téma pro starší děti. Ve skutečnosti se předškolní věk z hlediska prevence podceňovat nedá: agresivita, počínající šikana, děti z ohrožených rodin nebo děti vystavené domácímu násilí jsou realitou i v mateřské škole. Učitelky, které nemají jasný postup, jak takové situace rozpoznat a jak na ně reagovat, jsou zbytečně vystaveny nejistotě a riziku chybného postupu.

Nejasné hranice poradenské role

Mateřská škola poskytuje poradenské služby, ale není poradenským zařízením, psychologickou ambulancí ani orgánem sociálně-právní ochrany dětí. Učitelka, která se ocitne v roli důvěrnice rodiny procházející rozvodem nebo krizí, může neúmyslně překročit hranice své kompetence. Program poradenských služeb by měl tato **rozhraní jasně pojmenovat**: co škola dělá, na koho odkazuje a kde její role končí.

Nepřipravenost na kontrolu

Česká školní inspekce bude poradenské služby v MŠ sledovat. Ředitelka by měla být připravena doložit, že má vydán vnitřní předpis určující odpovědné osoby, zpracován program poradenských služeb a vedenu základní dokumentaci. Nestačí vědět, že to děláme: musí být zřejmé, kdo, jak a s jakým výsledkem.

Od intuitivního fungování k vědomé praxi

Mateřské školy poradenské služby poskytují dávno. Učitelky komunikují s rodiči, s ostatními učitelkami, asistentkami pedagoga, odborníky ze školských poradenských zařízení i dalších institucí. Všímají si dětí, které potřebují jiný přístup, podporu, a hledají cestu, jak jim pomoci. Dělají to tiše, bez paragrafů a bez razítek, protože to považují za přirozenou součást své práce.

Novela školského zákona tuto praxi nevymyslela. Pojmenovala ji a uložila ji organizačně zajistit. To není totéž, co byrokratická zátěž, i když se tak na první pohled může jevit. Je to příležitost udělat z něčeho, co funguje intuitivně, něco, co funguje vědomě, sdíleně a udržitelně, bez závislosti na dobré vůli jedné osoby a bez rizika, že se při první kontrole ukáže, že systém vlastně neexistuje.

Mateřská škola je pro mnoho dětí i rodin prvním místem, kde se setkají s profesionální oporou mimo vlastní domov. Tuto roli předškolní vzdělávání sehrávalo vždy. Od ledna 2026 ji má také písemně.

Autorka je speciální pedagožkou.